

Josef Abraham: Sníh jako aktér a sociální determinant v oblasti Tanvaldska

Posudek oponenta diplomové práce

Oponent: Tomáš Samek, Ph.D.

Diplomová práce Josefa Abrahama zkoumá kulturo-přírodní celek prostředí lyžařských vleků a zimních středisek. Metodologicky autor usiluje o aplikaci teorie aktérských sítí. Vychází přitom z terénu, který dobře zná jako lyžařský instruktor, přičemž se snaží omezenost této perspektivy překonat mimo jiné pomocí metodologických postupů zmíněné teorie. To se mu daří se střídavých úspěchem.

Víc než polovinu stati zabírají teoreticko-metodologická východiska, druhou část tvoří vlastní konstrukce sítě, jež postihuje různé momenty, ať již se týkají sněhu, prostředí lanovek anebo živých aktérů. Teoreticko-metodologická východiska představují jakýsi velmi těžkopádný úvod do ANT: jasnost vyjadřování rozhodně není autorovou silnou stránkou. Tomu odpovídá i nejasnost myšlení, které je v práci obsaženo.

Některá místa jsou přitom povedená – např. na *části* strany 33 dokáže autor dobře uchopit svou pozicionalitu jakožto zúčastněného pozorovatele. Ale takových míst je jen málo, většinu textu tvoří formulační šroubovanosti, kterými se čtenář zvyklý na kvalitní prózu musí prodírat jen s krajním úsilím. Ukážu to třeba na zmíněné straně 33, kde najdeme např. tuto ne zrovna jasnou větu: „Když jsem se snažil působit přirozeně, tak to bylo možná generováno tím, že jsem byl víc zvědavý na můj vkus.“ Co tím chce autor říct? A pokud to ví, proč to neřekne tak, abychom mu rozuměli. Mýlil by se, kdo by se domníval, že v pochopení této věty čtenáři výrazněji pomůže kontext. Ten je totiž tvořen krkolomnými výpověďmi jako – opět cituji následující větu ze str. 33: „(...) po jedné zkušenosti, kdy jsem se dostal do pozice, kde jsem byl jako aktér instruktor, že aktér klient projevil zájem vytvořit vazbu ve formě zájmu o mě a můj výzkum, já jsem tuto vazbu podpořil, ale nedošlo mi, že náš vztah, který umožňuje akci verbální výměny, je zase vázána na neživého aktéra ve formě lanovky. Usmyslel jsem si tedy, že tomu podřídím své jednání a hovor povedu takovým způsobem, aby tento typ vztahu mezi mnou a klientem vůbec nenastal. Upřímně to bylo místy velmi zábavné, ale maximálně efektivní.“ Autor se zjevně baví, ale co je to platné, když čtenář jen tápe, což tímhle zašmodrchaným

vyjádřením chce vlastně říct. Uvádím to zde v tak rozsáhlé ukázce proto, že tímto stylem je napsána většina textu: autor se baví na úkor informátor i čtenáře, jenž netuší, co mu chce pořádně sdělit.

Příznačné je, že na tomto místě, kde autor popisuje svůj vztah s klientem a přiznává se k manipulativnímu jednání, jehož se vůči němu dopustil, nenajdeme ani stopu po etické reflexi. Tasemnicovité, často valenčně i lexikálně všelijak pokroucené věty jsou navíc plné syntaktických chyb a vychýlení z vazby („Vyzdvihl bych u této metody přiblížení do spektra jednotlivých entit a následný přehled o jejich typů vazeb a způsobech jednání v síti“ – str. 34). Takové pseudokonstrukce nacházíme téměř na každé straně textu.

Autor má však problém nejen se složitějšími větami. I některé stručné a jasné výroky postrádají elementární logiku – př.: „Na teplotu působí buď mráz, slunce, podnebí a počasí“ (str. 39). Mráz je jistá teplota; říká-li autor, že na teplotu působí mráz, sděluje nám, že na teplotu působí teplota. Pleonastická nesmyslnost takového výroku bije do očí. To vše je zalito žargonem ANT a tváří se vědecky, takže výsledný dojem je místy žalostný; anebo to působí nechtěně komicky jako tato pasáž, v níž autor vysvětluje, co myslí výrazem „běžný sníh“ na rozdíl od sněhu umělého, technického. To lze učinit jednoduše, stručně, jasně. Namísto toho nám autor nabídne toto zbytečně dlouhé a nechtěně komické vysvětlení: „Pokud nějakého čtenáře zarazil výraz běžný sníh, využívám tohoto označení proto, že dílo [myšlena autorova diplomová práce – pozn. T.S.] pracuje s konceptem kulturo-přírodního systému tak, jak jej chápe John Law. Označení přírodní sníh v tomto vztahu shledávám za krátkozraké, spojení kulturo-přírodní sníh mi přišlo skutečně zvláštní, i když by bylo teoreticky nejpřesnější. Přemítal jsem i nad jinými výrazy ale výraz běžný sníh mi přišel jako neschůdnější, praktický a vyhovující, pro ujasnění zde zmiňuji, že je to ten sníh, který padá z oblohy“ (str. 40). Kouzlo nechtěného zde na vítězí nad autorskou intencí. Opět: necítil bych toto místo, kdyby jich v textu nebylo víc.

Ke kladným stránkám práce patří to, že diplomant – až na výše uvedené výtky – dokáže pracovat s poměrně náročnou anglofonní literaturou. Navzdory všem pádům a klopýtáním práce představuje pokus osobitým, místy i mírně tvůrčím způsobem aplikovat teorii na konkrétní terén, což se nedaří ani zdaleka všem našim studentům. Plusem je i to, že díky použití ANT si autor dokázal uvědomit některé vazby a vztahy

ve zkoumaném poli, které, jak sám doznává v závěru práce, si předtím neuvědomoval. Podařilo se mu tedy na jemu poměrně známý terén díky teorii podívat relativně novými očima a objevit v něm něco, co tam předtím neviděl: to samo o sobě není málo a považuji to za velkou přednost práce. Jazyk teorie, kterou používá, se však ukázal nad jeho síly: místo aby si ho autor osvojil, působí to dojmem, že pod jeho tíhou neustále formulačně klopýtá a nedokáže se vyjádřit. Pisatel tu nevládne jazyku, ale jazyk pisateli.

Škoda, že autor výsledek podal v poměrně odbyté podobě, což se projevilo nejen v rovině formulační, již jsem se věnoval výš, nýbrž i v rovině formální: literatura není citována v souladu s územ, některé překlady jsou ledabylé a těžko srozumitelné (přičemž budí pochybnost o tom, zda jim doopravdy rozumí i sám diplomant, který se na myšlenky v nich obsažené neustále odvolává); zdroje jsou nelogicky členěny na „knihy“ a „články, akademické práce“ – jako by většina citovaných knih nebyla akademickými pracemi; internetové zdroje jsou citovány zcela nedostatečně – jen pomocí URL. V jazyce najdeme plno chyb. Práce má výrazně řidší řádkování, než jaké je požadováno – namísto standardních 30 řádek na normostranu používá jen 24 řádků – a budí tak nutně podezření, zda počtem svých znaků vůbec naplnila předepsaný požadavek rozsahu. Sám nepatřím k těm, kdo jsou striktní, pokud student jen stěží dosahuje požadovaného stránkového limitu, neboť jsem přesvědčen, že i práce kratší může být brilantní. Ale je trapné, když student, ať už vědomě nebo nevědomě, skutečný rozsah práce kamufluje jejím grafickým uspořádáním. Toho by absolvent mohl ušetřit sebe i nás.

Formulačně nejasná, prokazatelně velmi odbytá práce Josefa Abrahama však vzdor všem svým chybám bohužel nepatří k tomu nejhorsímu, s čím se u nás jako s obhájenými absolventskými pracemi setkáváme, a proto ji **doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni známku velmi dobře minus.**

Tomáš Samek

V Praze 12. 8. 2015